

Valsts pētījumu programmas
**"Latvijas mantojums un nākotnes
izaicinājumi valsts ilgtspējai"**
Īstenošanas noslēguma ziņojums

Rīga 2023

KOPSAVILKUMS

Latvijas Zinātnes padomes sagatavotais valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” īstenošanas noslēguma posma ziņojums apkopo informāciju par pieciem programmas finansētajiem projektiem:

- Nr. VPP-IZM-2018/1-0013 “**Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību**” Dr. hist. Gata Krūmiņa (Vidzemes Augstskola) vadībā;
- Nr. VPP-IZM-2018/1-0015 “**Ilgspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem**” Dr. geogr. Zaigas Krišjānes (Latvijas Universitāte) vadībā;
- Nr. VPP-IZM-2018/1-0018 “**Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos**” Dr. hist. Gunta Zemīša (Latvijas Universitāte) vadībā;
- Nr. VPP-IZM-2018/1-0022 “**Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību**” Dr. hist. Vijas Daukštes (Latvijas Nacionālā bibliotēka) vadībā un
- Nr. VPP-IZM-2018/1-0005 “**Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā**”, Dr. hab. oec. Baibas Rivžas (Latvijas Zinātņu akadēmija) vadībā.

Ziņojuma mērķis ir atspoguļot projekta laikā sasniegtos rezultātus un apzināt to ietekmi, kā arī uzraudzīt projektu īstenošanas gaitu. Pārskats sagatavots, pamatojoties uz projektu īstenotāju iesniegtajiem projektu noslēguma posma zinātniskajiem pārskatiem un neatkarīgo starptautisko ekspertu konsolidētajiem vērtējumiem par projektu zinātnisko izcilību, rezultātu ietekmi un īstenošanas iespējām un nodrošinājumu. Tika izvirzīti četri uzdevumi:

- ✓ Analizēt projektu īstenotāju iesniegtos noslēguma posma zinātniskos pārskatus, lai apkopotu projektu mērķu un programmas tematisko uzdevumu izpildi;
- ✓ Apkopot un analizēt starptautisko ekspertu sniegtos vērtējumus, lai novērtētu projektu zinātniskos sasniegumus un projektu īstenošanas gaitu;
- ✓ Analizēt projektu īstenotāju iesniegtos noslēguma posma zinātniskos pārskatus un starptautisko ekspertu vērtējumus, lai apkopotu programmas zinātniskos rezultātus (kvantitatīvos rādītājus) noslēguma posmā;
- ✓ Analizēt projektu rezultātu sociālekonomisko ietekmi (noslēguma posmā īstenotie pasākumi saskaņā ar programmas horizontālajiem uzdevumiem).

Finansēto projektu īstenotāji, veicinot zināšanu bāzes attīstīšanu piecu tematisko uzdevumu ietvaros un pildot projektu mērķus, veikuši vairākus pētījumus. Piemēram, veikta padziļināta izpēte par Latvijas valsts vērtībām, valsts institūciju pārvaldes darbības jomām un vērtību

attīstību Latvijas teritorijā vēstures gaitā. Īstenots pētījums par saikni starp medijpratības praksi un pilsonisko līdzdalību Latvijas jauno pieaugušo (18-30 gadu vecumā) vidū, kā arī pētīta mūsdienu pilsoniskās līdzdalības vērtību un kontekstu interpretācija Latvijā. Programmas uzdevumu sasniegšanas nolūkā tiek aplūkota migrācijas daudzveidīgā ietekme uz demogrāfiskajām pārmaiņām un reģionālajām atšķirībām, kā arī tiek analizēta kultūras nozīme reģionu revitalizācijā. Reģionālo darbnīcu ietvaros analizētas Latvijas reģionu problēmas un izaicinājumi, ar ko saskaras iedzīvotāji, kāda ir iedzīvotāju koncentrēšanās un pārvietošanās reģionos, kāda ir kultūras un izglītības nozīme reģionu attīstībai, kā arī tiek strādāts pie priekšlikumiem migrācijas un demogrāfijas izaicinājumu mazināšanai. Tāpat arī veikts pētījums ar mērķi noteikt sociāldemogrāfisko faktoru atbilstību ekonomiskajai aktivitātei individuālā līmenī un identificēt grupas, kuras ir neaizsargātākās pret ekonomisko neaktivitāti. Tiek analizētas studentu mobilitātes vispārējās tendences Latvijā studentu mobilitātes kontekstā pasaulē. Programmas ietvaros norisinās pētījumi par sabiedrības, īpaši nacionālo minoritāšu, kultūras atmiņu. Tiek novērtēts vēsturnieku darbs gan padomju periodā, gan mūsdienās, kā arī tiek organizēta Latvijas un Baltkrievijas pārobežu mutiskās vēstures ekspedīcija, lai apkopotu un salīdzinātu reģiona vietējo iedzīvotāju atmiņas. Ir izveidots latviešu romānu (1979-2020) korpuss, ir uzsākta sagatavošanās periodisko tekstu paraugu korpusa izveidei un uzsākta slavenās latviešu rakstnieces Regīnas Ezeras prozas korpusa izveide. Tika veikts pētījums par informācijas strukturēšanu un atrašanu tiešsaistē un tās draudzīgumu lietotājam. Tāpat tiek veikta pasaules ģeopolitisko un starptautisko procesu ietekmes izvērtēšana uz Latvijas tautsaimniecību un sabiedrību. Īstenota reprezentatīvā aptauja par starptautisko politiku, tai skaitā, globālo drošību, radikalizāciju un labklājību un veikti citi būtiski un saturīgi pētījumi projektu mērķu un programmas tematisko uzdevumu izpildes virzienā.

PROJEKTU ZINĀTNISKĀ IZCILĪBA, IETEKME UN ĪSTENOŠANAS GAITA

Starptautiskie eksperti izvērtēja projektu zinātnisko kvalitāti, rezultātu ietekmi un projektu īstenošanas iespējas un nodrošinājumu, balstoties uz noslēguma pārskatu 1. nodaļu “Zinātniskā izcilība”, 2. nodaļu “Ietekme” un 3. nodaļu “Īstenošana” un projektu pieteikumiem. Eksperti atzina, ka visi projekti ir veiksmīgi sasnieguši gan projektu, gan programmas uzstādīto mērķus, turklāt līdzšinējie izdarītie secinājumi vērtējami kā nozīmīgi projektu un programmas mērķu sasniegšanā. Eksperti secināja, ka plānoto publikāciju skaits ir ievērojami pārsniegts, tāpat arī uzteikta produktīva dalība konferencēs un proaktīvā projektu pieteikumu sagatavošanā citās pētījumu programmās gan vietējā, gan starptautiskā mērogā.

SATURS

IEVADS.....	5
PROGRAMMAS MĒRĶI UN UZDEVUMI	5
PROGRAMMAS KONKURSS UN ĪSTENOTIE PROJEKTI	7
Zinātniskās ekspertīzes rezultāti.....	12
PROGRAMMAS ZINĀTNISKIE REZULTĀTI (KVANTITATĪVIE RĀDĪTĀJI).....	15
ZINĀTNISKO REZULTĀTU APRAKSTS ATBILSTOŠI PROGRAMMAS MĒRĶIM UN UZDEVUMIEM.....	17
ZINĀTNISKĀS SADARBĪBAS APRAKSTS	23
PROGRAMMAS SOCIĀLEKONOMISKĀ IETEKME	26

IEVADS

Valsts pētījumu programmas kā valsts pasūtījums zinātnē ir instruments, ar kura palīdzību tiek identificēti un pēti Latvijas ilgtspējai un attīstībai nozīmīgākie jautājumi, kuru risināšanai nepieciešams fokusēt Latvijas zinātnisko institūciju darbu. Tāpēc ir svarīgi nodrošināt, ka valsts stratēģiski investē budžeta līdzekļus zinātniskajā darbībā, lai radītu labvēlīgus apstākļus Latvijas ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai, tajā skaitā valsts drošībai un ekonomiskās izaugsmes stimulēšanai, sabiedrības attīstībai un kultūras mantojuma saglabāšanai.

Izglītības un zinātnes ministrija izstrādāja programmu "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai", konsultējoties ar Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnes padomes (LZP) pārstāvjiem, kā arī sadarbībā ar programmas stratēģiskās vadības padomi, pārstāvji no Valsts prezidenta kancelejas, Valsts kancelejas, Aizsardzības ministrijas, Ārlietu ministrijas, Kultūras ministrijas un NATO Stratēģiskās komunikācijas ekselences centra. Programmas kopējais finansējums ir 3 111 141 *euro*, un to finansē no Izglītības un zinātnes ministrijas valsts budžeta programmas 05.00.00 "Zinātne" apakšprogrammai 05.12.00 "Valsts pētījumu programmas" piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem.

PROGRAMMAS MĒRĶI UN UZDEVUMI¹

virsmērķis:

nacionāla un eiropeiska, aktīva un uz attīstību vērsta pilsoniski atbildīga zināšanu sabiedrība iekļaujošai izaugsmei.

mērķis:

attīstīt cilvēkkapitālu, paplašināt zināšanu bāzi sociālajās un humanitārajās zinātnēs par Latvijas sabiedrības saliedētībai un iekļaujošai izaugsmei svarīgiem jautājumiem, tai skaitā par Latvijas valstiskuma vēsturi, eiropeiskām vērtībām un ētiku, institūcijām un kultūru, kā arī globālām norisēm un kontekstu, kas ietekmē Latvijas attīstību, definēt rīcības modeļus izglītotas un atbildīgas pilsoniskās sabiedrības nostiprināšanai, tādējādi sekmējot ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības un valsts attīstību.

uzdevumi:

- attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas valstiskuma idejas ģenēzi Latvijā, tās kultūrvēsturiskajiem priekšnoteikumiem kopējā Latvijas vēstures procesā, par demokrātisko vērtību nozīmi valsts un sabiedrības attīstībā un funkcionēšanā, par

¹ 12.09.2018. Ministru kabineta rīkojums Nr. 433 "Par valsts pētījumu programmu "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai", <https://likumi.lv/ta/id/301613>, 4.-7. punkts.

zināšanu kultūras attīstību dažādos vēstures periodos, par pilsoniskas un iekļaujošas sabiedrības veidošanos un tās kopīgām vērtībām Latvijas vēsturē un mūsdienās, par dažādu etnisko un sociālo grupu lomu Latvijas kultūras vēsturē un valstiskuma veidošanās procesā, par kolektīvās atmiņas lomu mūsdienu politikā un valsts sabiedriskajos procesos, kā arī par Latvijas tautsaimniecības un tehnoloģiju attīstības vēsturi sabiedrības kultūras un identitātes veidošanās eiropeisko vērtību kontekstā, par sabiedrības adaptēšanās spēju dažādu ģeopolitisku un ekonomisku izaicinājumu kontekstā, par ētikas jautājumiem tehnoloģiju attīstībā;

- attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas valsts vērtībām, sabiedrības institūciju pārvaldības jomu funkcionēšanu, par vērtību attīstību Latvijas teritorijā vēstures gaitā, par demokrātisko vērtību nozīmi, par valsts tiesībām un to attīstību ietekmējošiem faktoriem, par Eiropas Savienības pārvaldības institūcijām un politikām, par sabiedrības tiesībām, par atbildību un līdzdarbošanās mehānismiem valsts kopējās attīstības procesā, par sabiedrības vērtību ietekmi uz tās rīcību, par faktoriem, kas ietekmē sabiedrības viedokļus, kā arī izstrādāt iespējamus rīcības modeļus atbildīgas, aktīvas un Latvijai piederīgas pilsoniskās sabiedrības pilnveidošanai;
- attīstīt zināšanu bāzi par globālām ģeopolitiskām un starptautiskām norisēm, kā arī par potenciālām sabiedrības radikalizācijas tendencēm, kas tiešā vai netiešā veidā ietekmē Latvijas iekšējo un ārējo drošību, iedzīvotāju labklājību, kā arī ekonomikas attīstību, tādējādi veidojot starptautisko kontekstu valsts attīstībai;
- attīstīt zināšanu bāzi par daudzveidīgiem Latvijas kultūras un kultūrvēsturiskiem procesiem, par sabiedrības kultūras un identitātes veidošanos, par izpausmēm sabiedrībā, kas saistītas ar rietumu demokrātijas un kultūras vērtību apdraudējumu, par citu kultūru vērtību un reliģiju attīstību un ietekmes potenciālu Latvijas kultūrtelpā nākotnē, tai skaitā dažādās jauniešu subkultūrās;
- attīstīt zināšanu bāzi par Latvijai nozīmīgiem izaicinājumiem demogrāfijā un migrācijā, par iedzīvotāju skaita samazināšanos saistībā ar migrāciju un dzimstības līmeni, par reģionālo kontekstu šajos jautājumos, par kultūras nozīmi reģionu revitalizācijā, kā arī par talantīgu speciālistu migrācijas jautājumiem, tostarp par intelektuālā darbaspēka aizplūšanu un ieplūšanu.

kopīgie (horizontālie) uzdevumi:

- cilvēkkapitāla attīstībai:
 - veidot un attīstīt individuālu zinātnieku grupas programmas tematiskajās jomās;
 - veidot un attīstīt starpdisciplināras starptautiski konkurētspējīgas zinātnieku grupas, kas zinātniskajā darbībā izmanto jaunākās pētniecības metodes un tehnoloģijas;
 - attīstīt zinātnisko grupu sadarbību ar attiecīgo tautsaimniecības nozari, tostarp sagatavojot šai nozarei nepieciešamos speciālistus;

- iesaistīties izglītības procesā, nodrošinot prakses un darba iespējas studējošajiem, kā arī attīstot ar programmu saistītas maģistrantūras un doktorantūras programmas;
- iesaistīties starptautiskās sadarbības tīklos un konsorcijs, kā arī īstenot projektus Eiropas Savienības ietvarprogrammas un citu starptautisko programmu ietvaros;
- sabiedrības un atbilstošo mērķa grupu informēšanai un iesaistei:
 - veicināt zināšanu pārnesi, iesaistot sabiedrību un veicinot tās izpratni par pētniecības lomu un devumu sabiedrībai nozīmīgu jautājumu risināšanā, kā arī iesaistot atbilstošās mērķa grupas;
 - veicināt zināšanu pārnesi, nodrošinot rīcībpolitikas plānošanu un tās īstenošanas izvērtēšanu;
- programmas īstenošanas nodrošināšanai programmas projektu īstenotāji savstarpēji sadarbojas kopīgu aktivitāšu ietvaros (piemēram, oriģināli zinātniskie raksti, sabiedrības informēšanas pasākumi, konferences un semināri).

PROGRAMMAS KONKURSS UN ĪSTENOTIE PROJEKTI

LZP, ievērojot Ministru kabineta 2018. gada 4. septembra noteikumus Nr. 560 “Valsts pētījumu programmu projektu īstenošanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi) un Ministru kabineta 2018. gada 12. septembra rīkojumu Nr. 433 “Par valsts pētījumu programmu “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai”” (turpmāk – MK rīkojums Nr. 433), 27. septembrī izsludināja Valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” projektu konkursu.

Izsludinātajā konkursā tika iesniegti 16 projektu pieteikumi, no kuriem finansējums tika piešķirts pieciem projektiem 2 985 088 *euro* apmērā. Katrs no pieciem projektiem ir orientēts viena no programmas piecu uzdevumu izpildei. Viena projekta pieteikuma minimālais finansējums ir ne mazāks kā 400 000 *euro* un maksimālais finansējums ir ne lielāks kā 600 000 *euro*. Projekti tiek īstenoti 3 gadus no 2018. gada 1. decembra līdz 2021. gada 30. novembrim. Projektus īsteno piecas starpdisciplināras pētnieku grupas no 9 zinātniskajām institūcijām, apvienojot 112 zinātniekus un 53 studējošos. Informācija par finansētajiem projektiem apkopota 1. attēlā.

Attēls 1. Valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” finansētie projekti

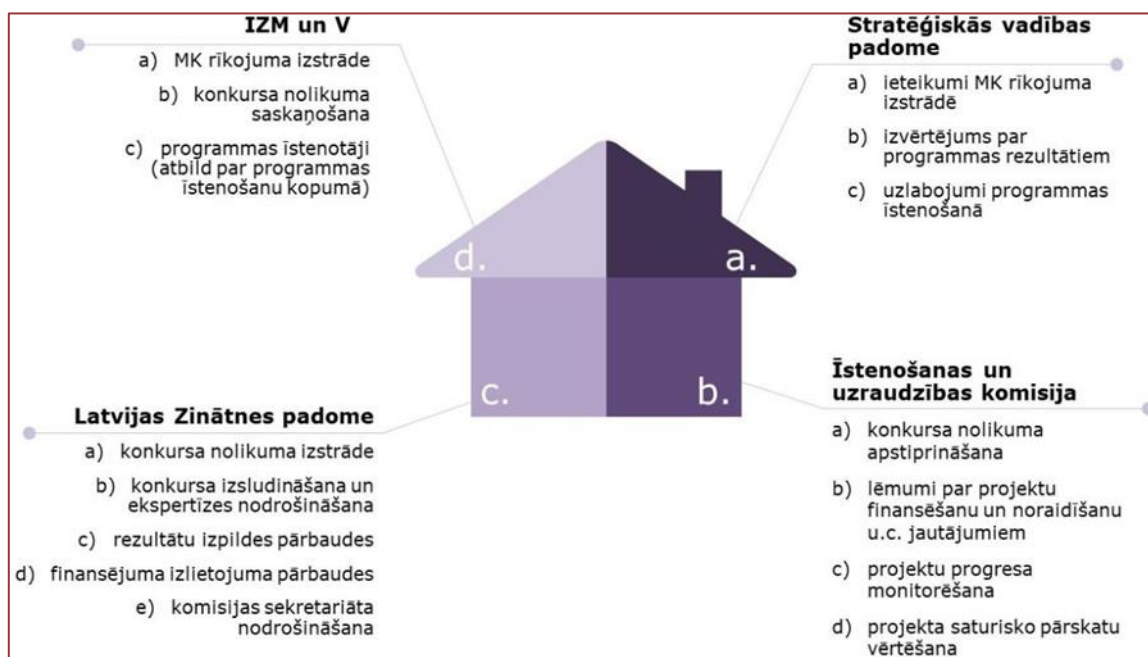
Projekta nosaukums un numurs	Projekta vadītājs	Institūcijas statuss (ZI - zinātniskā institūcija)	Institūcija	Kopējais finansējums (EUR)
Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos (Nr. VPP-IZM-2018/1-0018)	Guntis Zemītis	Projekta iesniezējs	Latvijas Universitāte	540000, 00
		Sadarbības partneris (ZI)	Daugavpils Universitāte	60000, 00
Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību (Nr. VPP-IZM-2018/1-0013)	Gatis Krūmiņš	Projekta iesniezējs	Vidzemes Augstskola	423475, 38
		Sadarbības partneris (ZI)	Rīgas Stradiņa universitāte	176 363,38
Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā (Nr. VPP-IZM-2018/1-0005)	Baiba Rivža	Projekta iesniezējs	Latvijas Zinātņu akadēmija	150000, 00
		Sadarbības partneris (ZI)	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	195000, 00
		Projekta iesniezējs	Latvijas Universitāte	120000, 00
		Sadarbības partneris (ZI)	Agroresursu un ekonomikas institūts	15000, 00
		Projekta iesniezējs	Rīgas Stradiņa universitāte	120000, 00
Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību (Nr. VPP-IZM-2018/1-0022)	Vija Daukšte	Projekta iesniezējs	Latvijas Nacionālā bibliotēka	395250, 00
		Sadarbības partneris (ZI)	Vidzemes Augstskola	190000, 00
Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem (Nr. VPP-IZM-2018/1-0015)	Zaiga Krišjāne	Projekta iesniezējs	Latvijas Universitāte	470001, 25
		Sadarbības partneris (ZI)	Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija	60000, 00
		Sadarbības partneris (ZI)	Latvijas Lauksaimniecības universitāte	69998, 75

LZP Programmu un projektu analītikas nodaļa sadarbībā ar Zinātniskās ekspertīzes nodaļu, atbilstoši MK noteikumu 50. punktam un konkursa nolikuma 55. punktam ar tā apakšpunktiem 55.1. – 55.5., ir sagatavojusi noslēguma posma ziņojumu par programmas īstenošanu.

PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA UN UZRAUDZĪBA

Programmas īstenošanas un uzraudzības struktūra

Uzraudzības struktūra ir veidota, lai nodrošinātu gan programmas projektu progresu, gan rezultātu sasniegšanu, gan arī finansējuma efektīvu izlietojumu, vienlaikus pozicionējot projektu rezultātus plašākā stratēģiskā kontekstā. Programmas stratēģiskās vadības padome (turpmāk – stratēģiskā padome) sniedz konsultatīvu atbalstu programmas izstrādes un īstenošanas laikā un viedokli par programmas rezultātiem pēc programmas īstenošanas. Programmas īstenošanas un uzraudzības komisija (turpmāk – komisija) regulāri seko gan projektu izpildes progresam, gan arī papildu projektu rezultātu izpildei. Komisija lēmumus par programmas īstenošanu un uzraudzību pieņem atbilstoši MK noteikumu Nr. 560 8. punktā un komisijas nolikumā noteiktajam, savukārt pieņemtos lēmumus izpilda LZP. Programmas ieviešanu nodrošina LZP, veicot finanšu un rezultātu izpildes uzraudzību, kā arī projektu zinātnisko rezultātu izpildes monitoringu un programmas noslēguma izvērtēšanu. Shematiskais attēlojums par programmas īstenošanas un uzraudzības struktūru skatāms 1. attēlā.

1. attēls

Programmas īstenošanas un uzraudzības struktūra

Programmu izstrādāja ministrija, sadarbojoties ar ministrijas izveidotu programmas stratēģisko padomi, kuras kompetencē ir konsultēt ministriju par programmas stratēģiskajiem mērķiem un uzdevumiem, sniegt priekšlikumus programmas pilnveidei un izvērtēt programmas sasniegtos rezultātus pēc tās pabeigšanas. Stratēģiskās padomes locekļu sastāvā ir ministrijas uzaicināts pastāvīgais neatkarīgais eksperts – Vaira Viķe-Freiberga un pārstāvji no Valsts prezidenta

kancelejas, Valsts kancelejas, Aizsardzības ministrijas, Ārlietu ministrijas, Kultūras ministrijas un NATO Stratēģiskās komunikācijas ekselences centra. Izstrādājot programmu, ministrija konsultējās ar Latvijas Zinātņu akadēmijas un LZP pārstāvjiem.

Lai uzraudzītu programmas īstenošanu un nodrošinātu MK rīkojuma Nr. 433 6. un 7. punktā noteikto uzdevumu izpildi, 2018. gada 12.septembrī saskaņā ar MK noteikumu Nr. 560 8. punktu tika apstiprināts īstenošanas un uzraudzības komisijas (turpmāk – komisija) nolikums un izdots rīkojums par komisijas sastāvu. Komisijas sastāvā ir desmit balsstiesīgi komisijas locekļi – trīs no IZM, pa vienam no Ārlietu ministrijas, Aizsardzības ministrijas, Kultūras ministrijas, Valsts kancelejas, kā arī komisijas eksperts bez balsstiesībām no LZP un Studiju zinātnes administrācijas.

2018. gada 25.septembrī komisija apstiprināja programmas projektu pieteikumu atklātā konkursa nolikumu, ko izstrādāja LZP sadarbībā. Nolikums nosaka konkursa organizēšanas, zinātniskās ekspertīzes un projektu īstenošanas kārtību. Projektu pieteikumu atklāto konkursu LZP izsludināja 2018. gada 27.septembrī. Konkursā zinātniskās institūcijas iesniedza 16 projektu pieteikumus. Katru no pieteikumiem zinātniski izvērtēja 2 neatkarīgi ārvalstu zinātniskie eksperti atbilstoši projektu nozarēm.

Pēc zinātniskās ekspertīzes noslēgšanās, komisija pieņēma lēmumu par finansējuma piešķiršanu 9 zinātnisko institūciju projekta pieteikumiem, izpildot katru no MK rīkojuma Nr. 433 6. punktā noteiktajiem tematiskajiem uzdevumiem.

Lai nodrošinātu programmas projektu īstenošanas uzraudzību, komisija ir izskatījusi projektu īstenotāju iesniegtos saturiskos pārskatus, pēc nepieciešamības pieprasot no projekta īstenotājiem papildu informāciju un materiālus par projekta izpildes gaitu un sasniegtajiem rezultātiem, tai skaitā izskatot projektu rezultātu sasniegšanas progresu un identificējot riskus projektu īstenošanai.

LZP projektu īstenošanas uzraudzību veic trīs virzienos – zinātniskā ekspertīze, projekta rezultātu izpildes uzraudzība un finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzība. Zinātniskās ekspertīzes laikā ārvalstu zinātniskie eksperti vērtē, kā projektos izmantotās zinātniskās pieejas, metodes, pētniecības resursi ir atbilstoši, lai sasniegtu iecerētos mērķus. Projekta rezultātu izpildes uzraudzības ietvaros LZP veic projektos solīto rezultātu sasniegšanas progresu, pārbaudot sasniegto rezultātu atbilstību iecerētajam, kā arī pieprasa informāciju par vēl sasniedzamajiem rezultātiem. Finansējuma izlietojuma efektivitātes uzraudzības ietvaros LZP pārbauda projektu izdevumus, ņemot vērā projektu noslēguma finanšu pārskatos iesniegtos datus, kā arī pārbaudot izdevumus pamatojošos dokumentus.

Zinātniskās ekspertīzes rezultāti

Ņemot vērā konkursa nolikuma 5. pielikumu par ekspertīzes veikšanas metodiku, LZP īstenoja projektu noslēguma posma zinātnisko pārskatu zinātnisko ekspertīzi, ar projektu sekretāru starpniecību piesaistot tos pašus starptautiskos ekspertus, kuri vērtēja attiecīgo projektu pieteikumus. Gadījumos, kad tas nebija iespējams, ekspertus atlasīja, ņemot vērā MK noteikumu 23. punktā minētos nosacījumus un ekspertu atbilstību vērtēt konkrētos projektus. Katra projekta vidusposma un noslēguma pārskata izvērtēšanai tika piesaistīti divi ārvalstu eksperti. Abi eksperti veica individuālo vērtējumu, savukārt viens no ekspertiem sastādīja arī konsolidēto vērtējumu ciešā sadarbībā ar otru ekspertu. Konsolidētajā vērtējumā abi eksperti vienojās par vērtējumu projekta vidusposma un noslēguma posma zinātniskajam pārskatam un apkopoja individuālajos vērtējumos sniegtos komentārus un rekomendācijas turpmākai projektu īstenošanai. Piesaistītie ārvalstu eksperti izvērtēja projekta zinātnisko kvalitāti, projekta rezultātu ietekmi, kā arī projekta īstenošanas iespējas un nodrošinājumu. Zinātnisko pārskatu vidusposma izvērtēšanas rezultātā ekspertiem bija jāsniedz lēmums – “projektu turpināt” vai “projektu neturpināt”. Savukārt zinātnisko pārskatu noslēguma posma izvērtēšanas rezultātā ekspertiem bija jāsniedz lēmums – “projekta mērķis sasniegts” vai “projekta mērķis nav sasniegts”. Līdzās slēdzienam par ekspertiem bija jānorāda projekta īstenošanas stiprās un vājās puses, kā arī jāsniedz rekomendācijas projekta tālākai īstenošanai vai ieteikumi tālākai pētniecībai attiecīgajā projekta tematikā. Visiem valsts pētījumu programmas “Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai” projektiem tika piešķirts vērtējums “projektu turpināt” un “mērķis ir sasniegts”, attiecīgi.

Projektu **zinātniskās kvalitātes** kritērija novērtēšanai ārvalstu eksperti izvērtēja, kā projekta zinātniskā grupa ir sasniegusi projekta pieteikumā plānoto, pamatā ņemot vērā noslēguma posma pārskata 1. nodaļu “Zinātniskā izcilība”, vienlaikus sasaistot to ar noslēguma posma pārskatu kopumā un projekta pieteikumu. Šajā sadaļā eksperti vērtēja projekta virzību tā mērķu un programmas uzdevumu sasniegšanā. Eksperti vērtēja arī zinātnisko grupu pētniecības kapacitāti un rezultātu nozīmi zinātnes nozares/u zināšanu bāzes papildināšanā.

Izvērtējot piecu projektu zinātniskos pārskatus projektu īstenošanas noslēguma posmā, eksperti kopumā atzina, ka projekti veiksmīgi sasnieguši uzstādītos mērķus. Eksperti atzinīgi novērtēja augsto skaitu pieejamo rezultātu, tādējādi pamatojot projektu progresu. Līdzšinējie projektos izdarītie secinājumi, pēc ekspertu domām, vērtējami kā nozīmīgi.

Tika konstatēts, ka Covid-19 apstākļi prasīja izmaiņas projektu īstenošanā. Neskatoties uz Covid-19 ierobežojumiem, sākotnējā priekšlikumā sākotnēji ierosinātā kopējā ietekme ir

sasniegta, pārsniedzot plānotos rezultātus, pētniecības attīstības iespējas, sociāli ekonomisko ietekmi, publicitāti un komunikāciju.

Projektu **rezultātu ietekmes** kritērija novērtēšanai ārvalstu eksperti izvērtēja, kā projekta zinātniskā grupa ir sasniegusi projekta pieteikumā plānoto līdz noslēguma posma pārskata nodošanas laikam. Sadaļas izvērtēšana eksperti ņēma vērā noslēguma posma pārskata 2. nodaļu “Ietekme”, vienlaikus sasaistot to ar noslēguma posma pārskatu kopumā un projekta pieteikumu.

Izvērtējot piecu projektu ietekmes sadaļu zinātniskajos pārskatos projektu īstenošanas noslēguma posmā, eksperti secināja, ka projektu īstenošanas visā periodā ir ievērojami pārsniegts plānoto publikāciju skaits, kas indeksētas *SCOPUS* un *Web of Science*, kā arī norisinājušies aktīva dalība starptautiskās un Latvijas konferencēs. Tāpat notika projektu pieteikumu sagatavošana citās pētniecības programmās. Tika sniegtas vairāk rekomendāciju attiecīgās jomas rīcītpolitikas plānošanai nekā sākotnēji bija plānots.

Programmā izlietotais finansējums

Projekta īstenošanas rezultātā izlietotais finansējums atspoguļots 2.tabulā.

	Projekta Nr.	Projekta nosaukums	Projekta iesaukdzījs (institūcija)	Projekta sadarbības partneris (institūcija)	Projekta vadītājs	Summa	Atlīdzība	Preces un pakalpojumi	Netiesās izmaksas (nepārsniedz 25% no pārējiem uzdevumiem)	Netiesās izmaksas	Kopā:	Atlikums
							1000	2000	%			
Piešķirtā summa	VPP-IZM-2018/1-0022	Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību	LNB	ViA	Vija Daukšte	585250	405200,00	63000,00	117050,00	25,00%	585250,00	
Faktiski izlietots (kopā)							428703,98	59503,02	96959,00	19,86%	585166,00	84,00
Piešķirtā summa	VPP-IZM-2018/1-0005	Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā	LZA	LLU, LU, AREI, RSU	Baiba Rivža	600000	358245,00	121755,00	120000,00	25,00%	600000,00	
Faktiski izlietots (kopā)							365161,16	102670,06	111596,83	23,85%	579428,05	20571,95
Piešķirtā summa	VPP-IZM-2018/1-0013	Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes	ViA	RSU	Gatis Krūmiņš	599839	419221,05	60650,15	119967,80	25,00%	599839,00	
Faktiski izlietots (kopā)							427067,36	37244,19	111222,66	23,95%	575534,21	24304,79
Piešķirtā summa	VPP-IZM-2018/1-0015	Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem	LU	RTA, LLU	Zaiga Krišjāne	600000	355893,00	124107,00	120000,00	25,00%	600000,00	
Faktiski izlietots (kopā)							389512,00	89813,43	119831,36	25,00%	599156,79	843,21
Piešķirtā summa	VPP-IZM-2018/1-0018	Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos	LU	DU	Guntis Zemītis	600000	345000,00	135000,00	120000,00	25,00%	600000,00	
Faktiski izlietots (kopā)							388401,40	84160,14	115000,00	24,34%	587561,54	12438,46

2.tabula

Projektā izlietotais finansējums

Projektam Nr. VPP-IZM-2018/1-0015 veikta neatbilstoši izlietotā finansējuma atmaksa 843,21 *euro* apmērā, bet projektam Nr. VPP-IZM-2018/1-0018 – 2901,40 *euro* apmērā.

Pēcuzraudzība

Pēc projekta noslēguma LZP veiks **projekta pēcuzraudzību**, sekojot līdzi, vai projekta īstenošanas rezultātā iesniegtās monogrāfijas un publikācijas tiek publicētas, kā arī, vai nodrošināta projekta rezultātu ilgtspēja.

PROGRAMMAS ZINĀTNISKIE REZULTĀTI (KVANTITATĪVIE RĀDĪTĀJI)

Iesniegtajos projektu pieteikumos zinātniskās grupas paredzēja konkrētus zinātniskās darbības rezultātus un to izplatīšanu, norādot, ko plānots sasniegt līdz projekta izpildes projekta kopējā izpildes laika posmā. Šos rezultātus projektu zinātnisko pārskatu ietekmes sadaļā izvērtēja arī piesaistītie starptautiskie eksperti. Tika vērtēts, vai paredzētais zinātnisko rezultātu veids un daudzums ir atbilstošs projekta pieteikumā solītajam, programmas un projekta mērķu sasniegšanai, projekta finansējumam un zinātniskās grupas kapacitātei. Paredzētie un sasniegtie zinātniskie rezultāti (kvantitatīvie rādītāji) apkopoti 2. tabulā. Pie sasniegtajiem rezultātiem ir uzskaitītas kopā gan jau iznākušās, gan arī iesniegtās publikācijas.

Tabula 2. Finansēto projektu plānotie un sasniegtie zinātniskās darbības rezultāti (kvantitatīvie rādītāji)

Kategorija	Plānots (ievadiet)	Publicēts (skaits)	Iesniegts (skaits)	Progresā (skaits)
1. WoSCC/Scopus raksti $\geq 50\%$	20	38	0	0
2. WoSCC/Scopus raksti - citas	55	91	30	0
3. ERIH PLUS raksti		9	4	0
4. Citi recenzēti raksti - starptautiski		12	7	0
5. Citi recenzēti raksti - Latvijas		30	11	0
6. Konferenču materiāli - pilna teksta	44	22	2	0
7. Konferenču materiāli - kopsavilkumi	4	49	6	0
8. Recenzētas zinātniskās monogrāfijas	12	12	8	3
9. Nerecenzētas publikācijas, preprinti		1	0	0
10. Datu bāzes, datu kopas		1	0	0
11. Reģistrēts II (patenti...) - starptautiski, ārvalstu		0	0	0
12. Reģistrēts II (patenti...) - Latvija		0	0	0
13. Licences vai II nodošanas līgumi		1	0	0
14. Jauna produkts, tehnoloģija		2	0	0
15. Ārstniecības un diagnostikas metode		0	0	0

16. Ziņojumi par rīcībpolitiku	18	12	22	0
17. Iesniegts projekta pieteikums	1	11	5	0
18. Maģistra darbs	29	3	15	1
19. Promocijas darbs		12	0	6
20. Cits projekta rezultāts	74	38	1	3

Saskaņā ar projektu īstenotāju sniegto informāciju ir ievērojami pārsniegta plānoto zinātniskās darbības rezultātu izpilde. Publicēti 38 oriģināli zinātniskie raksti, kas publicēti žurnālos vai konferenču rakstu krājumos, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50% no nozares vidējā citēšanas indeksa. Projektu īstenotāji sagatavoja vairākus oriģinālos zinātniskos rakstus, kas publicēti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos, plānoto 55 rakstu vietā pārskata periodā sagatavoti 121 raksti. Plānojot rekomendāciju un/vai ziņojumu par rīcībpolitikas ieteikumiem un rīcībpolitiku ietekmi izstrādi, projektu īstenotāji paredzēja sagatavot 18 ziņojumus, bet pēc projekta noslēguma tiks sagatavoti 34. Projekta īstenotāji paredzēja 12 recenzētas zinātniskās monogrāfijas, taču noslēdzoties projektam ir publicētas 12, desmit ir iesniegtas publicēšanai un trīs vēl tapšanas stadijā. Projektu realizācijas laikā īstenotāji uzrādījuši nozīmīgu zinātnisko rezultātu skaitu un daudzveidību. Paredzēto rezultātu apjoms projektu īstenošanas laikā ir pārsniegts visos zinātnisko rezultātu veidos. Līdz šim sekmīgi nokārtoti 24 maģistra valsts (gala) pārbaudījumi un promocijas darbi, 15 maģistra valsts (gala) pārbaudījumi iesniegti aizstāvēšanai, 1 maģistra valsts (gala) pārbaudījums un 6 promocijas darbi izstrādes stadijā.

ZINĀTNISKO REZULTĀTU APRAKSTS ATBILSTOŠI PROGRAMMAS MĒRĶIM UN UZDEVUMIEM

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0013 **“Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību”**, kuru vada Dr. hist. Gatis Krūmiņš, mērķis ir izveidot stabilu zināšanu bāzi un izstrādāt un pārbaudīt iespējamus rīcības modeļus atbildīgas un aktīvas Latvijas pilsoniskās sabiedrības pilnveidošanai.

Šis projekts īsteno MK rīkojuma 6.2. uzdevuma izpildi: “attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas valsts vērtībām, sabiedrības institūciju pārvaldības jomu funkcionēšanu, par vērtību attīstību Latvijas teritorijā vēstures gaitā, par demokrātisko vērtību nozīmi, par valsts tiesībām un to attīstību ietekmējošiem faktoriem, par Eiropas Savienības pārvaldības institūcijām un politikām, par sabiedrības tiesībām, par atbildību un līdzdarbošanās mehānismiem valsts kopējās attīstības procesā, par sabiedrības vērtību ietekmi uz tās rīcību, par faktoriem, kas ietekmē sabiedrības viedokļus, kā arī izstrādāt iespējamus rīcības modeļus atbildīgas, aktīvas un Latvijai piederīgas pilsoniskās sabiedrības pilnveidošanai”.

Projekta ietvaros tika veikta padziļināta izpēte par Latvijas valsts vērtībām, valsts institūciju pārvaldes darbības jomām, vērtību attīstību Latvijas teritorijā vēstures gaitā. Projekta komanda apskatīja jautājumu par demokrātisko vērtību svarīgumu, valsts tiesībām un to attīstību ietekmējošiem faktoriem. Īpaša uzmanība tika pievērsta Eiropas Savienības pārvaldības struktūrām un politikām saistībā ar pilsoniskās sabiedrības attīstības tematu, kā arī sabiedrības tiesībām. Atbildības un sadarbības mehānismi valsts vispārējās attīstības procesā un veidi, kā sabiedrības vērtības ietekmē tās rīcību, tika pētīti gan makro, gan mikro līmenī, koncentrējoties, pirmkārt, uz strukturālajām ietekmēm un, otrkārt, uz personu pozicionēšanos un rīcību.

Kā projekta zinātniskie rezultāti bija plānoti 15 WoSCC/Scopus raksti – citas publikācijas un divas monogrāfijas. Šie rezultāti ir sasniegti. Kopumā tika izdotas vai recenzijai iesniegtas 22 dažādas zinātniskas publikācijas, no kurām 15 ir jau izdotas vai iesniegts publicēšanai vietnē Scopus vai WoSCC. Publicēti 15 konferences materiāli (pilns teksts vai abstrakts) un dalība zinātniskās konferencēs ar ziņojumiem un prezentācijām. Nozīmīgi zinātniskie rezultāti ir divas projekta laikā izstrādātās monogrāfijas. Monogrāfijas izdošana “Kā neapmaldīties nākotnē. Piederības un līdzdalības loma demokrātiskas sabiedrības stiprināšanā Latvijā, kurā apkopotas galvenās projekta zinātniskās atziņas. Monogrāfijas tapšanā piedalījās visa pētnieku grupa un 13 līdzautori. Galīgā monogrāfija tiks publicēta gan elektroniskā, gan drukātā formātā. Elektroniskā versija būs pieejama bez maksas, kas atvieglos zināšanu nodošanu un palielinās projekta rezultātu pieejamību un ietekmi. Abu monogrāfiju digitālie

pielikumi ir brīvi pieejami (Vidzemes Augstskolas YouTube kanālā) un tos var izmantot arī citi pētnieki.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0015 **“Ilgtspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem”**, kuru vada Dr. geogr. Zaiga Krišjāne, mērķis ir izvērtēt un rast risinājumus migrācijas un demogrāfijas izaicinājumiem, lai sekmētu ilgtspējīgas un saliedētas sabiedrības attīstību Latvijā.

Šis projekts īsteno MK rīkojuma 6.5. uzdevuma izpildi: “attīstīt zināšanu bāzi par Latvijai nozīmīgiem izaicinājumiem demogrāfijā un migrācijā, par iedzīvotāju skaita samazināšanos saistībā ar migrāciju un dzimstības līmeni, par reģionālo kontekstu šajos jautājumos, par kultūras nozīmi reģionu revitalizācijā, kā arī par talantīgu speciālistu migrācijas jautājumiem, tostarp par intelektuālā darbaspēka aizplūšanu un ieplūšanu”.

Pētījums sniedz datus balstītu analīzi, aplūkojot migrācijas daudzveidīgo ietekmi uz demogrāfiskajām pārmaiņām un reģionālajām atšķirībām. Īpaša uzmanība tiek pievērsta talantu un augsti kvalificētu profesionāļu migrācijas ietekmei uz cilvēkkapitālu, tai skaitā vērtējot izglītības institūciju lomu cilvēku kapitāla piesaistē un noturēšanā. Tāpat tiek analizēta kultūras nozīme reģionu revitalizācijā. Projekta rezultāti sniedz izvērstu analīzi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem, akcentējot sociālo ilgtspēju un iekļaujošu izaugsmi. Izvērtējot demogrāfisko un migrācijas procesu daudzveidību, projekta īstenotāji ir izstrādātas pētniecībā balstīti ilgtspējīgas rīcībpolitikas risinājumi iedzīvotāju novecošanās un depopulācijas jautājumos.

Projekta laikā zinātniskā komanda sagatavoja vairākus recenzētus akadēmiskos žurnālos, lai nodrošinātu pētījumu rezultātu redzamību.

Pavisam starptautiskās konferencēs sagatavoti 42 referāti. Ir veltītas vairākas konferences vai konferenču sekcijas projekta mērķu sasniegšanai. Tas darīts arī, lai veicinātu zināšanu apriti un pieredzes apmaiņu Latvijas zinātnes telpā. 2020. gada 27. oktobrī notika VPP ietvaros vidusposma konference, kurā piedalījās visi programmas projekti, prezentējot galvenos rezultātus un apspriežot programmas īstenošanas gaitu. 2020. gada 18. februārī pēc reģionālo vajadzību izvērtēšanas semināru noslēguma un galveno rezultātu apzināšanās notika projekta konference ar reģionālo partneru pārstāvniecību un valsts institūciju (plānošanas reģioni, pašvaldības, Izglītības un zinātnes ministrija, Labklājības ministrija) līdzdalību. Projekta noslēguma konference, kurā piedalījās plašs projekta dalībnieku, ekspertu un sadarbības partneru loks, notika 2022. gada 16. jūnijā. Veltītā 3 konferenču sekcija notika Latvijas Universitātes 77., 78. un 79. starptautiskās zinātniskās konferences ietvaros. Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas rīkotajā starptautiskajā zinātniskajā konferencē "Sabiedrība. Integrācija. Izglītība" 2021. gada maijā tika organizēta projekta tēmām veltīta sesija. 2020. gada 28. maijā Latvijas

Zinātņu akadēmijas Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas sēdē, piedaloties vairākiem VPP "Latvijas mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai" projekta dalībniekiem, tika sagatavots ziņojums "Iedzīvotāju atražošanas un izaicinājumi sabiedrības atjaunošanai Latvijā".

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0018 **"Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos"**, kuru vada Dr. hist. Guntis Zemītis, mērķis ir pētīt komunikāciju starp valsti, sabiedrību un indivīdu, politiskās un sociālās kontroles ietekmi uz attieksmi pret valsti un sociālo drošību, kā arī politisko, sociālo un kultūras vērtību transformācijas procesu Latvijā 16. - 20. Gadsimtā.

Projekts īsteno MK rīkojuma 6.5. uzdevuma izpildi: "attīstīt zināšanu bāzi par Latvijas valstiskuma idejas ģenēzi Latvijā, tās kultūrvēsturiskajiem priekšnoteikumiem kopējā Latvijas vēstures procesā, par demokrātisko vērtību nozīmi valsts un sabiedrības attīstībā un funkcionēšanā, par zināšanu kultūras attīstību dažādos vēstures periodos, par pilsoniskas un iekļaujošas sabiedrības veidošanos un tās kopīgām vērtībām Latvijas vēsturē un mūsdienās, par dažādu etnisko un sociālo grupu lomu Latvijas kultūras vēsturē un valstiskuma veidošanās procesā, par kolektīvās atmiņas lomu mūsdienu politikā un valsts sabiedriskajos procesos, kā arī par Latvijas tautsaimniecības un tehnoloģiju attīstības vēsturi sabiedrības kultūras un identitātes veidošanās eiropisko vērtību kontekstā, par sabiedrības adaptēšanās spēju dažādu ģeopolitisku un ekonomisku izaicinājumu kontekstā, par ētikas jautājumiem tehnoloģiju attīstībā".

Kopumā zinātnisko rezultātu plāns ir izpildīts un atsevišķos punktos pat pārsniegts. Publicētas 15 (plānotas 12) SCOPUS vai WoS indeksētas publikācijas, vēl viena ir izdošanas fāzē (kopā 16). Kopumā bija plānotas sešas recenzētas zinātniskās monogrāfijas, un rezultāts ir sasniegts, tomēr COVID-19 pandēmijas un arhīvu un bibliotēku pieejamības ierobežojumu dēļ tika ietekmēti un aizkavēti vairāku pētnieku individuālie darbi, līdz ar to četras monogrāfijas atrodas pirmsdrukāšanas stadijā jeb iespiešanas fāzē (Latvieši – virsnieki Krievijas impērijas armijā no 19. gs. otrās puses līdz 1914. gadam; Latvijai. Politiskā darbība trimdā 1940–80; 20. gs. Latvijas vēsture III un IV). Papildus ir sagatavots izglītojošs materiāls par drošības aspektiem Latvijas augstskolu studentiem. Tie paši iemesli ietekmēja arī citu anonīmi recenzētu zinātnisko publikāciju publicēšanu Latvijas un ārvalstu žurnālos. Kopumā tika plānoti 40 raksti, 38 ir publicēti un 7 ir iesniegti publicēšanai. Vairākām publikācijām ir atvērta piekļuve. Ir sasniegti plānotie pieci politikas ieteikumi vai ziņojumi.

Covid-19 pandēmijas dēļ tika atcelts vai pārceltas vairākas starptautiskas zinātniskas konferences (ko organizē Baltijas studiju attīstības asociācija (AABS), Slāvu,

Austrumeiropas un Eirāzijas studiju asociācija (ASEES), Lielbritānijas slāvu un austrumu asociācija. European Studies (BASEES), International Society for Ethnology and Folklore (SIEF) u.c., projekta pētnieki ir sasnieguši plānotos mērķus, organizējot vai prezentējot savu pētījumu rezultātus starpziņojumos – 29 starptautiskās konferencēs, gala ziņojumos – 48 starptautiskās konferencēs.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0022 “**Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību**”, kuru vada Dr. hist. Vija Daukšte, mērķis ir veicināt dokumentārā mantojuma izpēti Latvijas un ārpus Latvijas esošās atmiņu institūcijās un nodrošināt to atvērtu un brīvu pieejamību šī brīža un nākotnes paaudzēm.

Projekts īsteno MK rīkojuma 6.4. uzdevuma izpildi: “attīstīt zināšanu bāzi par daudzveidīgiem Latvijas kultūras un kultūrvēsturiskiem procesiem, par sabiedrības kultūras un identitātes veidošanos, par izpausmēm sabiedrībā, kas saistītas ar rietumu demokrātijas un kultūras vērtību apdraudējumu, par citu kultūru vērtību un reliģiju attīstību un ietekmes potenciālu Latvijas kultūrtelpā nākotnē, tai skaitā dažādās jauniešu subkultūrās”.

Neskatoties uz pandēmijas radītajiem ierobežojumiem, plānotie rezultāti ir sasniegti. Veikta LNB krājuma padziļināta izpēte, to satura analīze, materiālu strukturēšana, konceptualizācija un pārrakstīšana; pētnieku līdzdalība no vairākām disciplīnām un starpdisciplināra perspektīva ir nodrošinājusi inovatīvu pieeju dokumentārā mantojuma klasifikācijai, tai skaitā empīriskiem pētījumiem par dokumentārā mantojuma integrēšanas iespējām sociālajos un kultūras pasākumos, kā arī izglītības programmās, izmantojot inovatīvus tehnoloģiskos risinājumus. Pētnieku darbs bibliotēkās un arhīvos ārpus Latvijas ir veicinājis inovatīvas pieejas dokumentārā mantojuma analīzē un konceptualizācijā, ļaujot pētāmās tēmas integrēt plašākā Eiropas vēstures kontekstā un vienlaikus izvirzīt jaunas hipotēzes par konkrētiem pretrunīgiem jautājumiem latviešu valodā. LNB Darbu 5., 6. un 7. sējums ir publicēts atbilstoši prasībām un šobrīd tiek gatavots iekļaušanai Scopus datubāzē.

Darbs pie digitālās kolekcijas “Latvijas 16.-18. gadsimta kartes” tika turpināts, veicot tehnoloģisko modernizāciju un informācijas papildināšanu. Projekta plānotais mērķis ir sasniegts - izveidot pēc iespējas pilnīgāku Latvijas teritorijai attiecināmu digitālo karšu kolekciju, kas ļautu izsekot Latvijas teritorijas kartēšanas vēsturei no 16. gadsimta līdz 19. gadsimtam un apzināt to atrašanās vietu Latvijas atmiņas institūciju krātuvēs. Pētījuma rezultātā ir precizēta bibliogrāfiskā informācija no krājumā iekļautajām 142 senajām drukātajām kartēm, kas attiecināmas uz Latvijas teritoriju. Tādējādi Latvijas Nacionālajai digitālajai bibliotēkai ir pievienots jauns, līdz šim nezināms, vērtīgs informācijas avots gan metadatu, gan vizuālā veidā (kartes attēli), ko var brīvi izmantot

dažādiem pētniecības mērķiem. Tika skenētas 33 iepriekš digitalizētas vecās kartes (50 kartes lapas) un katrai kartei izveidots lietotāja fails. Jaunu paplašināto metadatu izveide būtiski atvieglo dažādu zinātņu nozaru zinātnieku darbu, nodrošina vieglu piekļuvi LNB resursiem un to integrāciju zinātniskajos pētījumos. Pirmo reizi Latvijā VA pētnieki savos zinātniskajos pētījumos izmantojuši acu izsekošanas metodi. Tā ir metode, kas sniedz pētniekam dziļu un objektīvu skatījumu uz lietotāja uzvedību, parādot tieši to, uz ko pētījuma dalībnieks skatās reālajā laikā, brīvi darbojoties jebkurā reālā vidē. Ar speciālu ierīci (Tobii Pro Glasses) iespējams novērot, kā lietotāji mijiedarbojas ar vidi, kas piesaista viņu uzmanību, virza uzvedību un ietekmē lēmumu pieņemšanu. Tika veikts lietotāju pieredzes pētījums, kura mērķis bija noskaidrot LNB lietotāju paradumus informācijas meklēšanā un izstrādāt ieteikumus LNB resursu pieejamības paplašināšanai. VA veiktajā pētījumā izmantota arī RFID (Radio Frequency Identification) tehnoloģija. Tā ir automātiskās identifikācijas tehnoloģija, kurā dati tiek nosūtīti un saņemti ar radiosignāliem, izmantojot ierīces, ko sauc par RFID tagiem vai atkārtotājiem. RFID tika izmantots publiskos brīvdabas pasākumos, integrējot divus elementus: aktīvo atpūtu un izziņu. Metodes mērķis bija parādīt, ka RFID tehnoloģijas izmantošana var paplašināt aktīvās atpūtas masu pasākumos iesaistīto cilvēku loku un vienlaikus integrēt dažādus kognitīvos elementus spēles formātā ar jautājumiem, atbildēm, fotogrāfijām.

Kā projekta zinātniskie rezultāti bija plānoti 4 WoSCC/Scopus raksti – citas publikācijas un 1 kolektīvā monogrāfija "LLB dokumentārais mantojums". Šie rezultāti ir sasniegti. Kopumā tika izdotas vai recenzijai iesniegtas 17 dažādas zinātniskie raksti publicēšanai vietnē Scopus vai WoSCC un divas monogrāfijas. Bija paredzētas 32 starptautiskas zinātniskas konferences ārvalstīs, faktiski projekta zinātniskās grupas dalībnieki uzstājās 43 reizes.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0005 "**Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā**", kuru vada Dr.hab.oec. Baiba Rīvža, mērķis ir sagatavot vadlīnijas Latvijas valsts tālākai ilgtermiņai attīstībai, izceļot galvenos rīcības modeļus globālos izmaiņu procesu apstākļos, no kuru ietekmes valstij izvairīties nav iespējams (scenāriju izstrāde analītiskā tīkla metodes (ANP) un hierarhiju analīzes (AHP) rīcības modeļiem).

Projekts īsteno MK rīkojuma 6.3. uzdevuma izpildi: "attīstīt zināšanu bāzi par globālām ģeopolitiskām un starptautiskām norisēm, kā arī par potenciālām sabiedrības radikalizācijas tendencēm, kas tiešā vai netiešā veidā ietekmē Latvijas iekšējo un ārējo drošību, iedzīvotāju labklājību, kā arī ekonomikas attīstību, tādējādi veidojot starptautisko kontekstu valsts attīstībai".

Projekta ietvaros tika definēti faktori, kas varētu ietekmēt ilgtermiņā attīstību: 1) reģionālās noslāņošanās samazināšana; 2) darba tirgus iesaiste digitālo prasmju

izaugsmē; 3) mūžizglītības nozīmes popularizēšana; 4) sabiedrības iesaistīšana lēmumu pieņemšanā un atgriezeniskās saites saņemšana no sabiedrības; 5) klimata pārmaiņu pielāgošanās ietekme uz reģionālo attīstību. Pēc ANP metodes izmantošanas tika secināts, ka augstāk novērtēti kritēriji: sabiedrības iesaiste lēmumu pieņemšanā un atgriezeniskās saites saņemšana no sabiedrības, mūžizglītības nozīmes popularizēšana un reģionālās noslāņošanās mazināšana. Viszemāk novērtētais kritērijs bija pielāgošanās klimata pārmaiņām ietekme uz reģionālo attīstību. Savukārt kā būtiskākais riska faktors tika definēts politiskais risks, kas varētu ietekmēt noteiktos attīstības virzienus, kam seko ekonomiskie riski, savukārt viszemāk novērtēti vides riski.

Projekta ietvaros autoru veikto pētījumu galvenie rezultāti ir apkopoti un publicēti kolektīvajā zinātniskajā monogrāfijā “Latvijas spēks ilgi pastāvēt”, “The Strength of Latvia for the Long-term Development” un “A study on consumer behaviour in the food market Eastern European countries case”. Kā projekta zinātniskie rezultāti bija plānoti 15 WoSCC/Scopus raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50% no nozares vidējā citēšanas indeksa un 12 oriģināli zinātniskie raksti, kas publicēti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos. Šie rezultāti ir sasniegti un būtiski pārsniegti. Kopumā tika izdotai 35 WoSCC/Scopus raksti, kuru citēšanas indekss sasniedz vismaz 50% no nozares vidējā citēšanas indeksa un 60 oriģināli zinātniskie raksti, kas publicēti Web of Science vai SCOPUS datubāzēs iekļautajos žurnālos vai konferenču rakstu krājumos.

ZINĀTNISKĀS SADARBĪBAS APRAKSTS

Lai īstenotu šo horizontālo uzdevumu, projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0013 **“Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību”** projekta īstenošanas kodols piedalījās Nacionālās pētījumu programmas specifiska pieteikuma (Covid - 19 aspekti no sociālo zinātņu paradigmas, 2020. gada maijs - jūnijs) izstrādē un šis pieteikums tika apstiprināts. Projektu “Dzīve ar COVID-19: koronavīrusa krīzes pārvarēšanas izvērtējums Latvijā un ieteikumi sabiedrības noturībai nākotnē” īstenoja četras institūcijas (2021. gada jūlijs – decembris). Vēl viens projekta pieteikums tika iesniegts Valsts pētījumu programmas - Inovatīva un iekļaujoša pārvaldība demokrātisko un eiropisko vērtību noturības izaicinājumu risināšanai Latvijā (INNOGODEVA) ietvaros. 2020. gada rudenī tika sagatavots un apstiprināts projekta pieteikums Baltijas pētniecības programmā. 2021. gada maijā tika uzsākts Baltijas pētniecības programmas projekts "Kvantitatīvie dati par sociālajām un ekonomiskajām transformācijām trīs Baltijas reģionos pēdējo simts gadu laikā, lai analizētu vēsturiskās transformācijas un pārvarētu nākotnes izaicinājumus" (BALTIC100), paplašinot starpdisciplināritāti ar ekonomikas un IT perspektīvu. Projektu īsteno Norvēģijas Ekonomikas augstskola (Norvēģija); Viļņas Universitāte (Lietuva); Tartu Universitāte (Igaunija), vadošais partneris ir Vidzemes Augstskola.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0015 **“Ilgspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem”** projektā iesaistītie pētnieki pārstāv dažādus starptautiskus zinātniskās sadarbības tīklus, piemēram, demogrāfisko centru tīklu Population-Europe, Starptautisko migrācijas pētījumu tīklu IMISCOE, Starptautiskās Ģeogrāfiskās savienības (IGU) Globālo pārmaiņu un cilvēku mobilitātes komisiju, sadarbības tīklu pētījumam Population Settlement and Rural Depopulation in Europe (SETTLE), M.Planka Demogrāfijas institūtam Rostokā, kā arī aktīvi sadarbojas ar Baltijas valstu un citu pazīstamu augstskolu zinātniekiem. Iesaistīšanās starptautiskajos sadarbības tīklos un konsorcijs nodrošināja pieredzes apmaiņu un ļāva sagatavot vairākus jaunus projektu pieteikumus Eiropas Savienības pētniecības un inovāciju atbalsta programmai "Apvārsnis 2020" un Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas (EEZ) 2014.-2021. gada finanšu instrumentam. Baltijas pētniecības programmā. Tika nodrošināta Eiropas sadarbības programma humanitāro un sociālo zinātņu jomā (CHANSE) un Eiropas Telpiskās plānošanas novērošanas tīkls (ESPON) u.c., programmu projektu pieteikumu konkursi. Projekta laikā tika kopsummā tika sagatavoti 13 projektu pieteikumi, no kuriem saņēma finansiālu atbalstu - Valsts pētniecības programma “Progresīvās zināšanas un risinājumi demogrāfisko un migrācijas procesu izpēte Latvijas un Eiropas sabiedrības attīstībai (DemoMigPro)” un ERA.Net RUS Plus: “Sociālās inovācijas un vietējās pievienotās vērtības radīšana Dienvidbaltijas lauku reģionos” (RUS_ST2019-330)”.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0018 **“Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumos**

punktos” projekta zinātniskais personāls ir īstenojis vairākus starptautiskās un nacionālās zinātniskās sadarbības veidus. Viens no šādiem piemēriem bija 2019. gada 19. septembrī sadarbībā ar Latvijas Okupācijas muzeju, Polijas vēstniecību Latvijā, Igaunijas vēstniecību Latvijā un Lietuvas vēstniecību Latvijā, organizēja starptautisko konferenci pēckara bruņotā pretošanās Baltijas valstīs un Polijā: cīņa par brīvību. Vēl viens starptautiskās un starpnozaru sadarbības piemērs bija projekta noslēguma konference “Indivīds, sabiedrība un vara Baltijas reģiona vēstures pagrieziena punktos”, kurā piedalījās vēsturnieki, sociologi, teologi un juristi no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un Polijas.

Izmantojot šī projekta rezultātus un izveidotos tīklus, ir iespējams veidot jaunus projektu pieteikumus, tostarp Horizon Europe ietvaros. Projektu īstenošanu grupa Daugavpils Universitāte sadarbībā ar Luksemburgas Universitāti sagatavoja un iesniedza pieteikumu 2019. gadā COST aktivitātei (Open Call Collection OC-2019-1; Proposal Reference OC-2019-1-24227: Oral histories on the Fall of the Iron Curtain: Dr. F. Armasele, Luksemburgas Universitāte, Mūsdienu un digitālās vēstures centrs). Pieteikums netika finansēts. Tāpat arī Latvijas Universitātes (LU) Latvijas Vēstures institūta (LU LVI) un citu LU struktūrvienību zinātnieki sagatavoja starpnozaru projekta priekšlikumu Valsts pētījumu programmai Letonika — Latvijas un Eiropas sabiedrības veicināšana. Pieteikums netika finansēts.

Projekta zinātniskais personāls ir īstenojis vairāku veidu starptautisko un nacionālo zinātnisko sadarbību. Institūciju līmenī tika plānoti un organizēti kopīgi pasākumi (semināri, konferences, izstādes uc) un sagatavotas un izdotas kopīgas zinātniskas publikācijas (rakstu vai monogrāfijas).

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0022 “**Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību**” VA pētnieku grupa bija partneris starptautiskā konsorciā, kurā Eiropas kultūras tūrisma tīkla AISBL (Beļģija) galvenais projekta iesniedzējs sagatavoja projekta pieteikumu “Rīcības kultūras tūrisma inovācijām un reģionālajai attīstībai virzībā uz efektīviem ilgtspējīgiem tūrisma galamērķiem” (Nr.101004965), kā arī sadarbībā ar Valensijas Katoļu universitāti-Spānija piedalījās organizācijas European Cooperation in Science and Technology (COST) iniciatīvā ar projekta pieteikumu “Pārgājieni lauku apvidos: sabiedrība un zinātnes” (Nr. OC- 2020-1-24483). Iesniegtie projekti nav apstiprināti. Zinātniskā sadarbība ir izveidota ar Universitāti Potsdam Erasmus+ University Strategies partnerības projekta “Die Zukunft des Kulturellen Erbes im modernen Europa” ietvaros. LNB zinātniskā darbība ir cieši integrēta sadarbībā ar Baltijas jūras reģiona lielākajām akadēmiskajām bibliotēkām. Sadarbības formas ir dažādas, sākot ar konsultācijām bibliogrāfisko aprakstu veidošanā, bibliotēku resursu izmantošanu izstādēs, rakstiem bibliotēku izdevumos, piemēram, Viļņas Universitātes izdevumā “Knygotyra” (J.Dreimane, V.Zanders, P.Daija) un Lietuvas pētnieku dalība LNB zinātniskajos rakstos. Kopš 2010. gada Igaunijas (Tartu) un Zviedrijas augstskolas (Sēderterna, Upsala, Stokholma) ir īstenojušas konferenču sēriju, kas veltīta agrīnā mūsdienu Baltijas jūras reģionā tapušajām disertācijām. Pētījums latviešu orientālista sinologa, valodnieka un etnogrāfa P.Šmita krājumā radījis vēl vienu unikālu sadarbības iespēju. Taivānas Nacionālā bibliotēka plāno integrēt šos materiālus savā globālajā Ķīnas senlietu katalogā.

VA turpina piedalīties jaunajos pieteikumos kā partneris. Pandēmijas dēļ 2021. gada martā plānotais NORDPLUS tīkla intensīvais apmācību kurss Story telling tika pārcelts uz 2022. gada pavasari. Turpinās EURAXES un AABS, LIBER CERL (Informācijas apmaiņa, konsultācijas u.c.) sadarbība. Projekta izstrādes gaitā bija pavērušās iespējas pieteikties jauniem pētniecības projektiem: Valsts pētījumu programmas projekts “Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un attīstība”, Nr.VPP-IZM-DH-2020/1-0001 (pabeigts). Valsts pētījumu programmas projekts “Kultūrkapitāls kā resurss Latvijas ilgtspējīgai attīstībai”, Nr. VPP-KM-LKRVA-2020/1-0003 (pabeigts). Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projekts “Latvijas atmiņas institūciju dati digitālajā telpā: kultūras mantojuma apvienošana”, Nr.lzp-2019/1-0365 (pabeigts). ERASMUS+ “The Future of Cultural Heritage in Modern Europe”, projektu īsteno Potsdamas Universitāte sadarbībā ar Luksemburgas, Boloņas, Kopenhāgenas, Atēnu, Humbolta, Berlīnes, Bordo universitātēm (uzsākta). Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropiskas sabiedrības attīstībai” projekts “Rakstītā vārda spēks: sasniegt cilvēkus” (uzsākts).

Līdz projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0005 “**Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā**” ir iesniegti pieci projekta pieteikumi: Eiropas Izglītības fonds (European Training Foundation) RSU sadarbībā ar Tartu Universitāti, Kauņas Tehnoloģiju universitāti un Stavangeres universitāti; Starptautiskā sadarbība Interreg Baltic Sea Region projektā “Baltic Blue Growth”; Starptautisks projekts “Innovation Tourism Manager Divina Designer under ERASMUS +”; HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-08; HORIZON-CL2-2022-HERITAGE-01-08.

PROGRAMMAS SOCIĀLEKONOMISKĀ IETEKME

Valsts pētījumu programmas MK rīkojums Nr. 433 nosaka programmai vairākus kopīgus horizontālos uzdevumus, kurus, integrējot projekta īstenošanas procesā, jāizpilda visiem finansētajiem projektiem. Uzdevumu izpildei ir vairāki virzieni – cilvēkkapitāla attīstībai, sabiedrības un atbilstošo mērķa grupu informēšanai un iesaistei, kā arī programmas projektu īstenošanu savstarpējai sadarbībai.

Lai īstenotu šo horizontālo uzdevumu, projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0013 **“Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību”** ietvaros tika izdota grāmata “Latvijas Republikas dibinātāji un atjaunotāji”, kas kopā ar digitālo platformu ļāva īstenot valsts stratēģisko komunikāciju Latvijas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas 30. gadadienā (4. maijā, 2020). Četras dokumentālās filmas, piecu TV iestudējumu cikls "Latvijas vēsturiskie novadi" plašs publikāciju klāsts medijos. Nākotnes stratēģiskās komunikācijas un medijpratības, pilsoniskās līdzdalības koncepcijas tiek pārbaudītas, piedaloties projekta dalībniekiem dažādās darba grupās (piemēram, Nacionālā attīstības plāna izstrādē, Mediju politikas darba grupās, dalība Administratīvi teritoriālās reformas komisijā (Latvijas Republikas Saeima) ar politikas ieteikumiem). Sociāli ekonomisko ietekmi veicina starpdisciplināra pieeja (piemēram, digitālā platforma grāmatai, paralēla informācijas izvietošana vietnē YouTube, Facebook un citos sociālajos medijos). Būtiska loma ir projekta dalībnieku zinātniskās komunikācijas prasmēm, kas ļauj viegli un saprotamā valodā pastāstīt par pētījumiem plašākai auditorijai, tostarp diasporai. 2021. gada 23. un 24. augustā LNB un Ārlietu ministrijā Rīgā notika konference "Sapnis un piepildījums. Brīvība un neatkarība". Projekts bija LR Saeimas, LNB un Ārlietu ministrijas rīkotās konferences sadarbības partneris. Projekta ietvaros ir pabeigts viens promocijas darbs un septiņi maģistra darbi, līdz ar to kapacitātes palielināšanas universitātes studentiem bija izcila iespēja.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0015 **“Ilgspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem”** īstenojami realizējuši plaša spektra publicitāti gan medijos, gan publiskās lekcijās. Galvenie ieguvēji no projekta rezultātiem ir zinātnieki, kā arī attiecīgie profesionāļi un politikas veidotāji dažādos pārvaldības līmeņos. Projekta rezultātā ir sniegts ieguldījums esošajā demogrāfisko pārmaiņu, izglītības, migrācijas un iedzīvotāju pētījumu jomā, radot jaunas atziņas gan no teorētiskā, gan empīriskā viedokļa. Lai nodrošinātu pētījuma rezultātu redzamību, zinātniskā komanda pārskata periodā ir sagatavojusi divus recenzētus rakstus augsti novērtētos akadēmiskajos žurnālos un sešus rakstus citos anonīmi recenzētos zinātniskos žurnālos, kas indeksēti SCOPUS, Web of Science. Projekts palīdzēja formulēt ieteikumus politikai demogrāfisko pārmaiņu un migrācijas radīto problēmu risināšanai, kas rada nopietnu izaicinājumu

iekļaujošas un ilgtspējīgas sabiedrības attīstībai Latvijā. Par politikas ieteikumu bāzi tika izmantota statistisko datu un reģionālā vajadzību novērtējuma rezultātu sintēze. Projekta laikā tika aizstāvēti 11 maģistra darbi, no kuriem 4 ir aizstāvēti pirmā gada pirmajā pusē un 1 promocijas darbs.

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0018 **“Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos”** īstenotāji sadarbībā ar Latvijas Okupācijas muzeju, Polijas vēstniecību Latvijā, Igaunijas vēstniecību Latvijā un Lietuvas vēstniecību Latvijā organizēja starptautisko konferenci “Pēckara bruņotā pretošanās Baltijas valstīs un Polijā”.

Veiktie pētījumi un rezultāti ir tieši izmantojami muzejos, studiju programmu izstrādē,ursos un nacionālajā tūrismā. Projektā uzmanība pievērsta arī nacionālās drošības riskiem. Turklāt projekta vadītājs piedalījās Latvijas vēsturisko zemju likuma izstrādē, kura mērķis bija: 1) veicināt Latvijas vēsturisko zemju iedzīvotāju kopīgu identitāti un piederību Latvijai; 2) garantēt Latvijas vēsturisko zemju kultūrvēsturiskās vides saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību. Projekta ietvaros un sadarbībā ar Latvijas Nacionālo kultūras centru (KM padotībā esošā tiešās pārvaldes iestāde) LU notika diskusija “Tautastērps šodien un tā attīstības perspektīvas”, kuras laikā tika piedāvāts izveidot profesionālu Latvijas Vēstures institūta, muzeju speciālistu un Latvijas Nacionālā kultūras centra tautas tērpu pētnieku padomi. Sadarbībā ar muzeju “Latvieši ārzemēs” tika izstrādātas veidlapas tautastērpa tālākai dokumentācijai.

Sadarbībā ar valsts, sabiedriskajām un reliģiskajām organizācijām tiek saglabāta holokausta upuru piemiņa un nacionālo minoritāšu ieguldījums Latvijas vēsturē. DU studenta J. Ročko īstenotais pasākums “Ceļa “Ebreju Latgale”” 2. izdevums, papildinātais izdevums ir apstiprināts Daugavpils pilsētas domē. Projekta pētniece S. Kovaļčuka sadarbojoties ar NVO iesaistīta krievu kultūras mantojuma popularizēšanā Latvijā. A. Gusačenko pētījumi par krievu emigrāciju Latvijā starpkaru periodā ir nozīmīgi sabiedrības integrācijas veicināšanai Latvijā. R. Blumberga kopā ar nevalstiskajām organizācijām izplatīja zināšanas par tēmu “Lībiešu tautas nama vēsture”.

Projekta laikā ir aizstāvēti divi promocijas darbi. Dalība projektā abiem doktorantiem bija izšķiroši piesakoties un saņemot finansējumu individuālajiem pēcdoktorantūras pētījumiem. Sadarbībā ar kaimiņvalstīm tika organizētas vairākas konferences studentiem (*Scholarly Readings of Young Historians*).

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0022 **“Dokumentārā mantojuma izpētes nozīme, veidojot sinerģijas starp pētniecību un sabiedrību”** īstenotāji saskaņā ar pētījumu rezultātu izplatīšanas plānu, izmantojot publikācijas, lekcijas, praktisko pētījumu seminārus, starptautiskas akadēmiskās konferences, kā arī izstādes ir iepazīstinājuši ar dokumentāro mantojumu un tā iespējamo izmantošanu turpmākajos pētījumos un sabiedriskajā dzīvē akadēmisko sabiedrību un ieinteresētās puses.

Sadarbībā ar Valmieras, Cēsu, Kuldīgas un citām pašvaldībām projekta zinātniskie rezultāti ir integrēti šo pašvaldību kultūras, izglītības pasākumos (sadarbība ar novadu skolām), kā arī izveidotas tūrisma kultūras kartes. Tā pamatojoties uz G.Salnīša maģistra darbu, ir izstrādāta apmācību programma jauniešiem "Gudrā ceļojumu skola" ar mērķi sniegt zināšanas un attīstīt prasmes, integrējot drošus un aktuālus informāciju ceļojumu plānošanā. LNB pētnieki ir piedalījušies zinātniskajās konferencēs un kultūras pasākumos dažādās Latvijas pilsētās un novados, kas veicinājis novadpētniecības tradīciju attīstību un ievirzi. LNB pētnieku publikācijās atspoguļotie pētījumu rezultāti izmantoti Latvijas un ārvalstu (Taivānas Nacionālās bibliotēkas, Igaunijas Nacionālās bibliotēkas, Upsalas Universitātes bibliotēkas u.c.) iespieddarbu elektronisko katalogu metadatu papildināšanai, kas veidos precīzāka to identificēšana bibliotēkā un izmantošana tālākai izpētei, izstādēm, kultūras pasākumiem u.c. Projekta ietvaros izdotā grāmata Rīgas Jeziņu koledžas katalogs radījusi iespēju nākotnē digitāli atgriezt Latvijā tās nozīmīgo kultūras mantojumu - no Latvijas izvestās 17. gadsimta grāmatas, kas fiziskā formātā glabājas Lietuvā, Polijā un Zviedrijā. Ļoti pieprasīts LNB resurss (t.sk.tautsaimniecības vajadzībām) ir karšu krājums. Projekta ietvaros uzsākta karšu anotāciju veidošana.

Savukārt, vēsturisko krājumu un muižu bibliotēku izpēte ir izraisījusi plašu sabiedrības interesi un sasniegtie rezultāti izmantoti jautājumu izskatīšanai Latvijas muižu un dokumentārā mantojuma aizsardzības vēstures kontekstā. Pētījums ir integrēts arī tūrisma ekskursiju un maršrutu izstrādes projektos, izmantojot akadēmisko pētījumu rezultātus aizraujošos un sabiedrībai viegli pieejamos veidos, tostarp izmantojot modernās tehnoloģijas. K. Zaļumas pētījuma rezultāti integrēti velomaršruta un audiogida sagatavošanā. VA pētnieki sadarbībā ar augsto tehnoloģiju uzņēmumu SPORTident GmbH izstrādāja teorētisko pamatojumu un sociāli tehniskās sistēmas modeli SI-CENTER tiešsaistes dalībnieku reģistrācijas un pasākumu vadības sistēmai.

Izstrādāta prototipu veidošana un jauno tehnoloģiju izmantošana masu pasākumos bez iepriekšējas dalībnieku reģistrācijas. Tā ir problēma, kas tika apzināta šī projekta laikā, lai veicinātu vēl lielāku sabiedrības iesaisti izziņas aktivitātēs, lai neveidotos rindas pirms un pēc pasākumiem.

Projekta rezultātu publiskošanai tika izmantoti arī sociālie tīkli. Piemēram, Facebook ir atbilstošas tēmas domubiedru grupas: Latvijas muižas un pilis, auditorija: 11 925 dalībnieki, dati uz 13.11.2021.; Izbaudi! Norises Muižas Pilis, auditorija: 739 dalībnieki, dati uz 16.12.2021.; Ģenealoģija Heraldika Sfragistika / Genealogie Heraldik Sphragistik, auditorija: 302 dalībnieki, dati uz 13.11.2021. LNB Letonikas un Baltijas centra Facebook lapā sadarbībā ar izdevniecību "Jāņa sēta" 7 popularizējoši ieraksti grāmatai "100 kartes pirms Latvijas valsts". Projekta ietvaros plānotās 4 izstādes tika sagatavotas projekta pirmajos 18 mēnešos - 3 (Latvijas Militārā kartogrāfija, Neredzamā bibliotēka, Jelgavas Štefenhāgens 1769–1919), vienā noslēguma posmā (atklāta 21.09.2021.). Projekta noslēguma fāzē notika divi zinātniski praktiskie semināri, viens tiešsaistē, kurā varēja piedalīties ikviens interesents 7.04.2021., otrs

ikvienam interesentam LNB 29.10.2020.

Projekta ietvaros visā tā darbības laikā izstrādāti un aizstāvēšanai 2022. gadā sagatavoti divi promocijas darbi un sagatavoti vēl divi. Pārējo darbu aizstāvēšana plānota vēlākā laika posmā, bet materiāli ir savākti, apkopoti un daļēji aprobēti projekta ietvaros. Pavisam sagatavoti 6 maģistra darbi, no tiem 2 aizstāvēti un 4 maģistra darbi sagatavoti aizstāvēšanai 2022. gadā. Projekta laikā sasniegtie rezultāti ir integrēti vairākās studiju programmās Latvijas augstskolās. Sociālo un humanitāro zinātņu fakultāšu studiju programmām ir sagatavoti un vadīti divi digitālajai pētniecībai veltīti kursi - Digitālās humanitārās un sociālās zinātnes un Teksta datoranalīze un vizualizācija. Pētījuma rezultāti ir integrēti LU Vēstures un filozofijas fakultātes Vēstures bakalaura studiju programmā "Vēstures avotu izpēte", "Latvijas pilsētu un muižu apbūves vēsture" un vēstures maģistra studiju programmā "Vēstures pētniecības metodes un Tehnikas", "Latvijas mūsdienu kultūras koncepciju attīstība" (19. gs. - 1914) ", "Kultūrvēstures pētniecības metodes", kā arī LU Sociālo zinātņu fakultātes bakalaura studiju programma Informācijas vadība, pētījums kursu "Latvijas grāmatsiešanas vēsture pasaules kultūras kontekstā" un maģistra studiju programmu Bibliotēkzinātne un informācija, studiju kursu "Aktuālie diskursi grāmatzinātnē un grāmatsiešanā"; RSU kursu "Dokumentālā fotogrāfija un fotožurnālistika".

Projekta Nr. VPP-IZM-2018/1-0005 **“Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā”** īstenotāji bija iesaistījušies vairākās aktivitātēs ar ieinteresētajām pusēm, piemēram, sadarbībā ar Valsts kanceleju nodrošināta dalība Ceturtā nacionālā atvērtās pārvaldības rīcības plāna 2021.-2027. gadam izstrādē. Ir nodrošināta dalība debatēs ar Ārlietu ministriju, Labklājības ministriju, Ekonomikas ministriju. Sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju ņemta dalība Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovāciju politikas pamatnostādņu izstrādāšanā. Organizētas tikšanās, prezentācijas un diskusijas par projektā līdz šim sasniegtajiem rezultātiem ar Latvijas Darba devēju konfederāciju un Eiropas izglītības fondu (*European Training Foundation*). Īstenotāji piedalījušies Nacionālā attīstības plāna 2021.-2027. gadam izstrādē. Tāpat arī ņemta dalība vairākās diskusijās, piemēram, par kvalitātes vadības lomu augstākajā izglītībā. Forumos Latgales, Zemgales un Vidzemes reģionos apspriesti digitālie rīki un vide uzņēmējdarbības atbalstam, kā arī ņemta dalība universitāšu rīkoto konferenču sekcijās, kas veltītas projektam. Sadarbībā ar Lauksaimniecības zinātniskās pētniecības pastāvīgo komiteju tika rīkots seminārs par bioekonomiku, kas veltīts bioekonomikas stratēģijai, kā arī klimata pārmaiņām Baltijas valstīs, un tajā piedalījās 10 valstu pārstāvji. Četri projekta ietvaros veiktie pētījumi ir nodoti sociālajiem partneriem kā intelektuālais īpašums. Kopš 2020. gada aprīļa projekta zinātnieki piedalās ECDN tīklā, strādājot Covid-19 zinātniskajā grupā.

Norisinājušās 8 radio intervijas un piecas reizes komunicēts par projekta tēmām televīzijā (LNT, TV3, LTV7, Rīga TV24, ReTV), tāpat arī publicēti viedokļi un intervijas interneta medijos, kā arī projekta aktualitātes izziņotas projekta partneru mājas lapās: www.lza.lv;

www.llu.lv; www.lu.lv; www.rsu.lv; www.arei.lv. Vasaras skolas “ATELPA-2019” ietvaros tika organizētas prezentācijas un diskusijas par līdzšinējiem projekta rezultātiem. Nodrošināta dalība tiešsaistes konferencē “Stop: Cexit”, sadarbībā ar Ziemeļvalstu Lauksaimniecības zinātnieku Asociāciju (Nordic Association of Agricultural Scientists).

Projekta ietvaros visā tā darbības laikā aizstāvēti 9 promocijas darbi, kā arī sagatavoti 12 maģistra darbi.